ابتکار
روزنامه صبح ایران
روزنامه سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، ورزشی، فرهنگی صبح ایران
صاحب امتیاز و مدیر مسئول:
محمدعلی وکیلی
دفتر مرکزی: تهران، زرتشت غربی
نرسیده به بیمارستان مهر، پلاک ۶۶، طبقه دوم
تلفن: ۸۸۹۷۵۷۱۰-۸۸۹۹۴۶۰۹
فاکس: ۸۸۹۷۵۷۰۹
سامانه پیامکی: ۳۰۰۰۶۰۰۰۴۰۴۰۰۰
ebtekarnews@gmail.com
سازمان آگهی ها:
بلوار آیت الله کاشانی، بین رامین شمالی و گلستان شمالی، ساختمان فربد، پلاک ۲۵۸، واحد یک
۴۴۰۱۹۸۰۵ - ۴۴۰۱۹۸۰۶ - ۴۴۰۱۹۸۰۷
سازمان شهرستان‌ها: ۸۸۲۶۳۶۹۶-۰۹۱۲۲۷۱۷۵۰۳
توزیع: شرکت نشرگسترامروز - ۶۱۹۳۳۰۰۰
چاپ: ریحان / ۳-۶۵۵۸۶۸۰۱
شنبه / ۲۷ اسفند ۱۴۰۱ / شماره ۵۳۳۵
۲۵ شعبان ۱۴۴۴- ۱۸ مارس ۲۰۲۳

اذان صبح ۴:۴۸
اذان ظهر ۱۲:۱۳
اذان مغرب..... ۱۸:۳۲

در گذشتان هنرهای تجسمی در سال ۱۴۰۱

چهره‌هایی که امسال هنر را تنها گذاشتند

۱۴۰۱ سال سختی برای هنرهای تجسمی بود. هنرمندان مطرح و محبوبی در حوزه‌های معماری، نقاشی، عکاسی و گرافیک جان خود را از دست دادند؛ مسعود سپهر، ایرج کلانتری، بابک برزویه، ایرج اعتصام، جبیب الله صادقی، همه و همه چهره‌هایی بودند که جبران فقدان هرکدامشان در عالم هنر، به سال‌ها و گاه دهه‌ها صبر و سرمایه گذاری فرهنگی نیازمند است.

در گذشتان عرصه هنر چهره‌هایی بودند که جبرانِ فقدان هرکدامشان در عالم هنر، به سال ها و گاه دهه ها صبر و سرمایه گذاری فرهنگی نیازمنداست

این گزارش ایسنا در روزهای پایانی سال ۱۴۰۱، به بهانه یادبود و ادای احترام به این هنرمندان فقید نوشته شده است.

ایرج کلانتری

کلانتری در دومین روز از آخرین ماه سال ۱۴۰۱ چشم از جهان فروبست. او یکی از شاخص‌ترین معماران متاخر نسل دوم معماری معاصر ایران بود که همواره نیم‌نگاهی هم به نوآوری و الهام از معماری غرب داشت؛ به همین دلیل گفته می‌شود که می‌توان تاثیر معماران مدرن را به وفور در اندیشه و کارهای کلانتری مشاهده کرد.

او پروژه‌های طراحی معماری بسیاری را به کار گرفت. مدیریت و طراحی پروژه فرودگاه بین‌المللی امام خمینی(ره)، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی قزوین، سفارت‌خانه و اقامتگاه سفیر ایران در تفلیس و مجموعه چایکنار تبریز از جمله کارهای این هنرمند معمار محسوب می‌شود.

مسعود سپهر

سپهر که در پی حادثه‌ای و بعد از دو هفته بیهوشی کامل صبح روز ۹ بهمن ماه درگذشت، از جمله طراحان پیشرو و اثرگذار طراحی گرافیک ایران بود.

نایب رئیسی هیات مدیره انجمن صنفی طراحان گرافیک ایران، طراح گرافیک شرکت طراحی پیتر هچ لندن، مدرس دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران، عضو کارگروه سه نفره تدوین دروس و بازنگری تصویری واحدهای درسی ارتباطات دانشگاه‌های کشور، تدریس در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تهران و ۱۸۰ علامت و نام کتبی برای مؤسسات، شرکت‌ها و محصولات، طراحی و مدیریت هنری نشریات بخشی از فعالیت‌های هنری این هنرمند فقید است.

بهزاد غریب‌پور

بهزاد غریب‌پور ـ هنرمند گرافیک و تصویرگری ـ است که میانِ اهالی هنر به داوری‌های منصفش در جشنواره‌ها شهرت داشت. او ۲۲ آذر در غربت، به دیدار آشنایان آسمان رفت. نگاهی به تصویرگری‌های این هنرمند در حوزه کتاب‌های کودک نشان می‌دهد که آثار غریب‌پور ویژگی‌هایی دارند که عنصرِ «خلاقیت» را به رخ می‌کشد.

غریب‌پور آثار ماندگاری از خود به ویژه در حوزه تصویرسازی کودک و نوجوان به جای گذاشته است. تدریس در دانشکده هنرهای زیبا و دانشگاه هنر و ده‌ها دوره و کارگاه آموزش تخصصی تصویرگری و طراحی کتاب از دیگر فعالیت‌های فرهنگی او بوده است. علاوه بر این‌ها، مدیریت هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، انتشارات افق، محراب قلم، قدیانی، سروش و غیره را نیز عهده‌دار بوده است.

از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۳ عضو هیات داوران بسیاری از جشنواره‌های تجسمی بوده که دوسالانه تصویرگری تهران، جشنواره تصویرگری شاهکارهای ادبی و جشنواره هنرهای تجسمی فجر از آن جمله‌اند. همچنین او از سال ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۴ عضو اولین هیات مدیره انجمن تصویرگران ایران بوده است. از فعالیت‌های بین‌المللی او می‌توان به شرکت در گردهمایی طراحی کتاب آسیاپاسیفیک یونسکو، سال ۱۹۸۴ در ژاپن اشاره کرد.

همچنین در سال ۱۹۹۹ عضو هیات داوران جشنواره نوما، در همان مرکز فرهنگی یونسکو بود. او در سال ۲۰۰۱ به دعوت یونسکو در براتیسلاوا کارگاه برگزار کرد و در سال ۲۰۰۳ عضو هیات داوران جشنواره براتیسلاوا بود.

غریب‌پور دو بار جایزه تشویقی نوما را برای تصویرگری کتاب «راز پرنده» در ۱۹۸۸ و طراحی کتاب «پلنگ سیاه» در ۱۹۹۴ دریافت کرده بود. در سال ۱۳۹۶ نیز نشان «آبان» از سوی انجمن تصویرگران ایران به ایشان اهدا شد. «راز آبگیر»، «سبزپوش مهربان»، «چهل قصه»، «ترانه‌های کودکان»، «بزبزقندی»، «پرنده طلایی» و «همه حق» دارند، از جمله کتاب‌هایی هستند که غریب‌پور تصویر کرده است.

بابک برزویه

برزویه مدرس، عکاس، بازیگر و از فعالان عرصه عکاسی تئاتر و سینما که به دلیل عارضه مغزی در کما به سر می‌برد و در بخش مراقبت‌های ویژه بستری بود، ۲۵ مردادماه بعد از تحمل یک دوره بیماری دار فانی را وداع گفت.

وی از شروع فعالیت‌های عکاسی خود با کارگردان‌هایی همچون رسول ملاقلی‌پور، مسعود کیمیایی، پوران درخشنده و مهران مدیری همکاری داشت. برزویه سال ۱۳۷۵ برنده دیپلم و سیمرغ بلورین بهترین عکاس فیلم برای عکاسی فیلم «سفر به چزابه» ساخته زنده‌یاد رسول ملاقلی‌پور شد. مرحوم برزویه از عکاسانی بود که نه تنها در حوزه سینما بلکه در حوزه عکاسی مطبوعاتی و همکاری با رسانه های مختلف از جمله خبرگزاری ها، نیز فعال بود.

حبیب‌الله صادقی

حبیب الله صادقی هنرمند عرصه هنرهای تجسمی بود که از سن هشت سالگی کار نقاشی را آغاز کرده بود. این هنرمند که در حوزه‌های کاریکاتور و گرافیک نیز فعال بود، صبح پنجم مرداد ماه به دلیل عارضه‌ی قلبی دار فانی را وداع گفت.

او از همان سال‌های کودکی در محل کار پدر با نام روزنامه اطلاعات آشنا شد، همانجایی که سال‌ها بعد او و یکی از برادرانش به عنوان روزنامه‌نگار در بخش تحریریه مشغول به کار شدند. وی نخستین بار نقاشی را در هشت سالگی شروع کرد و از همان دوران جرقه‌های علاقهٔ وافرش به نقاشی برای همگان روشن شد. در کنار نقاشی عطش و نیاز او به ادبیات نیز اوج گرفت.

صادقی قلبش برای امام حسین(ع) می‌تپید. می‌گفت تا زمانی که قلبم تپش دارد، نیتم این است نقاشی‌هایی را با محوریت عاشورا خلق کنم. آخرین کارگاهش را چند ماه قبل از درگذشتش برگزار کرد و در آثارش باز هم تلاش کرد، نبرد تاریکی و روشنایی را به تصویر بکشد.

ایرج اعتصام

ایرج اعتصام، معمار معاصر و شهرساز آذر ماه در سن ۹۲ سالگی در شهر سن خوزه آمریکا درگذشت.

او دارای مدرک دکترای معماری از دانشگاه فلورانس در سال ۱۳۳۹ بود و از سال ۱۳۵۰ به عنوان کارشناس ارشد طرح‌ریزی منطقه‌ای سازمان ملل متحد و عضو کانون کارشناسان رسمی دادگستری از سال ۱۳۵۲ فعالیت کرد.

این هنرمند مدیریت و طراحی پروژه‌هایی مانند مجموعه حرم شاه‌چراغ شیراز، پردیس دانشگاه سیستان و بلوچستان، شهر جدید لتیان، مجموعه‌های جهانگردی محلات، سرعین اردبیل، لاهیجان و ... را برعهده داشته است.

از جمله آثار تألیفی ایرج اعتصام می‌توان به ترجمه کتاب عقاب دو سر، از گذشته تا آینده اسکان بشر، ترجمه کتاب معماری اسلامی، فرم، عملکرد و معنی اثر و ... اشاره کرد.

اعتصام ۶۰ سال تمام تدریس کرد و با وجود اینکه در دهه ۹۰ زندگی خود به سر می‌برد اما تا لحظه آخر بسط و گسترش دانشش را ترک نگفت. حتی حین تدریس بود که متوجه مشکل جسمی خود شد. ایرج اعتصام، هنرمند، معمار و شهرسازی برای تمام فصول بود. استادی بود برای تمامی معماران و شهرسازان ایرانی؛ چراکه هرکدام به نوعی از آموخته‌های او بهره بردند.

ننه حسن

منور رمضانی مشهور به ننه حسن، نقاش خودآموخته شهریور ماه امسال دارفانی را وداع گفت.

نقاش خودآموخته‌ی زنجانی، در سن ۷۰ سالگی و با تشویق و حمایت فرزند کوچکش، حسن رجبی که خود نیز دستی بر هنر دارد، نقاشی را آغاز کرد. ننه‌حسن گرچه دیر و در کهن‌سالی وارد دنیای هنر شد، اما در همین زمان اندک، نقاشی‌های بسیاری از او به یادگار مانده است. خودش می‌گفت: «در اولین نقاشی با خودکار یک پرنده را کشیدم که به‌سمتِ لانه‌اش می‌رود.»

نقاشی‌های ننه‌حسن اغلب برگرفته از داستان‌ها، افسانه‌ها، باورها و شیوه‌ی زندگی مردم روستاهای آذربایجان و حتی خواب‌های او بود که از یک سو، تداعی‌گر دوران کودکی، خانواده و رویاهای او بودند و از سوی دیگر داستان‌هایی از پیامبران، رستم، سهراب و ... را روایت می‌کردند. در واقع، او به‌دور از دغدغه‌ی دانستنِ تاریخ هنر یا مکتب و سبک هنری، داستان‌هایی که در سنین کودکی برایش نقل شده بودند را به‌همراه رسم و رسوم و باورهای زادگاه و سرزمینش با زبان بصری خاص و کاملاً بی‌پیرایه‌ی خود به‌تصویر کشیده بود. گویی او از این‌طریق قصد داشته که بخش مهمی از ادبیات شفاهیِ پیرامون خود را که با گذشت زمان، در دست فراموشیِ سپرده می‌شوند، برای همیشه زنده نگه دارد.

نخستین نمایشگاه «ننه‌حسن» تیرماه ۱۳۹۲ در خانه‌ی هنرمندان ایران برگزار شد که مورد استقبال قرار گرفت. در سال ۱۳۹۳ گالری شیرین میزبان نقاشی‌های او بود. بعدها نیز آثار این هنرمند خودآموخته در نمایش‌های متعدد داخلی و خارجی به نمایش درآمدند.

حمیدرضا حکیمی

حمیدرضا حکیمی متولد ۱۳۴۲ تهران و دانش‌آموخته رشته معماری بود. او پس از چند سال فعالیت حرفه‌ای در رشته معماری، در رشته‌های نقاشی و گرافیک هم فعالیت حرفه‌ای کرد و نمایشگاهش برپا شد. او مجسمه‌های شهری متفاوتی برای تهران ساخته بود. حکیمی سال‌ها عضو انجمن هنرمندان مجسمه‌ساز بود و حتی به عنوان دبیر انجمن نیز فعالیت داشت.

وی همچنین به عنوان گرافیست سابقه همکاری با مجله فیلم، آینه و صنعت حمل و نقل را در کارنامه کاری خود داشت. حکیمی مجسمه سازی را در کارگاه خصوصی شاهرخ قیاسی فراگرفته و سال‌ها برای ساخت مجسمه از سنگ استفاده می‌کرد.

حسن ارژنگ زاده

حسن ارژنگ‌نژاد، هنرمند مجسمه‌ساز پیشکسوت مرداد ماه ۱۴۰۱ در سن ۱۰۱ سالگی و در پی ابتلاء به کرونا درگذشت.

ارژنگ‌نژاد چهارم دی‌ماه سال ۱۳۰۰ در شهر مشهد زاده شد. او از دوازده سالگی در کارگاه غلامرضا رحیم‌زاده ارژنگ که پسر خاله‌اش بود، مشغول به کار شد و اولین کار او نمای بانک ملی بود. او به همراه اسماعیل ارژنگ در پروژه‌های مختلف زیباسازی شهر تهران نظیر تندیس نبرد گرشاسب با اژدها واقع در میدان باغشاه و نقش برجسته بهرام گور و خسرو پرویز در کاخ سفید واقع در کاخ سعدآباد با غلامرضا رحیم‌زاده ارژنگ همکاری داشتند.

از دیگر آثار او می‌توان به تندیس ۱۲ تن از چهره های قدیم ایران (مانند اشک اول، نادر شاه افشار، یعقوب لیث صفاری و ...) در پارک ملت مشهد، نیم‌تنه پیرم‌خان در موزه کلیسای ارامنه در جلفای اصفهان، نیم‌تنه جبار باغچه‌بان در مدرسه ناشنوایان تهران، نقش برجسته بهرام گور و خسروپرویز در ورودی کاخ ابیض و مجسمه حیوانات در محوطه دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران اشاره کرد.

مریم کاظم‌زاده

مریم کاظم‌زاده تنها عکاس زنی بود که در دوران دفاع مقدس توانست به اتاق جنگ راه یابد و از نزدیک وقایع را عکاسی کند. او روز ۴ خرداد ماه ۱۴۰۱ درگذشت.

فعالیت در روزنامه انقلاب اسلامی از فروردین ۱۳۵۸ تا آذرماه ۱۳۵۹، فعالیت به عنوان گزارشگر در تحریریه نشریه زن روز در سال ۱۳۶۲ و مشغولیت در سرویس اجتماعی روزنامه کیهان از ۱۳۶۳ تا سال ۱۳۸۴ (بازنشستگی) بخشی از سوابق مطبوعاتی زنده‌یاد کاظم زاده است.

او همچنین در کردستان، در کنار شهید چمران به ثبت رخدادهای جنگ پرداخت که بخشی از آنها در کتاب «عکاسان جنگ» توسط بنیاد روایت فتح به چاپ رسیده است. همچنین برخی از این عکس‌ها برای نخستین‌بار در سال ۱۳۹۴ طی نمایشگاهی در خانه هنرمندان ایران به نمایش درآمد.

آخرِ قصه «جیران» چه می‌شود؟

پخش سریال «جیران» حسن فتحی بعد از گذشت فراز و نشیب‌هایی که در طول ساخت و پخش با آن مواجه شد و البته هفته‌های آرامی که این اواخر پشت سر گذاشته است حالا به روزهای انتهایی نزدیک می‌شود و پرونده این سریال در هفته آغازین سال ۱۴۰۲ برای همیشه بسته خواهد شد.

به گزارش ایسنا، سریال «جیران» به تهیه‌کنندگی اسماعیل عفیفه و کارگردانی حسن فتحی روزهای پایانی پخش را می‌گذراند. این سریال که در ۵۲ قسمت تدوین شده تا دو قسمت دیگر به پایان می‌رسد و قرار نیست مانند «شهرزاد» ـ دیگر ساخته فتحی در شبکه نمایش خانگی ـ فصل دومی داشته باشد. آخرین قسمت از سریال «جیران» همچون روال قبل در زمان مشخص خود (صبح جمعه) و در هفته اول سال جدید منتشر خواهد شد. سازندگان این سریال، دو قسمت هم برای پشت صحنه سریال در نظر گرفته‌اند که آن هم از پلتفرم پخش‌کننده در شبکه نمایش خانگی منتشر خواهد شد.

«جیران» را شاید بتوان یکی از پر فراز و نشیب‌ترین پروژه‌هایِ حسن فتحی دانست که اعتراض شاکی خصوصی مبنی بر شباهت به سریالی دیگر با موضوع ناصرالدین شاه و سوگلی‌اش، حتی برای مدتی آن را به توقف کشاند. ماجراهایی که «جیران» پشت سر گذاشت و توقف موقتش، پرسش‌هایی را از سوی سازندگان و تماشاگران مطرح کرد. اسماعیل عفیفه، تهیه‌کننده در اظهاراتی به این ماجرا گفته بود: «اگر باز هم مشخص شود که شکایت از این سریال نادرست بوده است، چه کسی مسوول خسارت‌های مادی به کاربران و میلیون‌ها مخاطب خواهد بود؟» برخی تماشاگران این سریال نیز چنین مطرح کرده بودند که چطور پس از پخشِ ۲۳ قسمت از یک سریال، به یکباره نتیجه گرفتند که این پروژه به سریالِ دیگری شباهت دارد و آن‌را متوقف کردند؟ اما توقیف «جیران» درحالی از سوی سازمان تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی اتفاق افتاد که ساترا پیش‌تر و قبل از شروع پخش، حکم به فقدان وجود شباهت میان دو سریالِ «مارال» و «جیران» داده بود. مالکِ پلتفرم پخش کننده (فیلیمو) هم در اعتراض به ایستادگی نکردنِ ساترا نسبت به حکمی که صادر کرده است، در نامه‌ای خطاب آنها نوشت، «کاش پای حکم فقدان شباهت دو فیلمنامه که بعد از یک ماه تعلیق در پخش، خسارات مادی و معنوی زیاد و چندین جلسه کارشناسی صادر کردی می‌ایستادی و در توقیف مجدد جیران با بهره‌برداری رسانه‌ای عجولانه، نقش‌ات را پر رنگ نمی‌کردی!» با تمام فراز و نشیب‌هایی که «جیران» پشت سر گذاشت، این سریال روزهای پایانی تابستان امسال رفع توقیف شد، قسمت های حذف شده به پلتفرم بازگشت و در ادامه روزهای نسبتا آرامی را به لحاظ پخش پشت سر گذاشت. ساخته آخرِ حسن فتحی این روزها مراحل پایانی انتشار را می‌گذراند و باید دید آیا امتداد فعالیت این کارگردان همچنان در شبکه نمایش خانگی با ساخت سریال تاریخی ـ عاشقانه دیگر خواهد بود یا فتحی این بار ترجیح می‌دهد تجربه‌ای دیگر را در مدیومی دیگر به نام خود ثبت کند.

درخواست جبلی از دولت و مجلس برای توجه به یک سریال

رئیس سازمان صداوسیما برای چهارمین بار در پشت صحنه سریال «سلمان فارسی» به کارگردانی داوود میرباقری حاضر شد و از پخش مستندی از روند ساخت این سریال در نوروز خبر داد.

به گزارش ایسنا به نقل از روابط عمومی صداوسیما، رییس صداوسیما هدف از حضور در پشت صحنه سریال «سلمان فارسی» را در آخرین روزهای سال، گفتن خسته نباشید و خدا قوت به عوامل خواند و گفت: هر چه بیشتر کار ساخت این سریال جلو می رود و ایده‌های درخشان آن عملی می‌شود عظمت کار بیشتر روشن می‌شود.

وی سریال «سلمان فارسی» را انسجام توامان دو موضوع عظمت دین اسلام و عظمت تمدن ایرانی معرفی کرد که در مصداقی به نام سلمان فارسی تجلی یافته است.

رئیس سازمان صداوسیما با بیان اینکه با تصویری شدن فیلمنامه ما نیز همگام نگاه مولف می‌شویم، گفت: با اینکه هنوز دو سوم کار باقی مانده ولی در همین یک سومی‌که ساخته شده، عظمت کار مشخص است.

وی مجموعه «سلمان فارسی» را کاری ملی خواند و گفت: این عظمت توانمندی تیم «سلمان فارسی» را نشان می دهد و تحسین جهانی در پی دارد.

جبلی این سریال را مصداق روشنی از ایران حقیقت یاب و پیوند ایرانی حقیقت جو و اسلام نجات بخش خواند.

او ابراز امیدواری کرد، ساخت سریال طبق برنامه پیش برود و در بهترین شرایط تولید، کاری دقیق را شاهد باشیم.

جبلی با اشاره به ضرورت حمایت همه دستگاه‌های مسئول از این طرح عظیم فرهنگی ملی خواستار توجه ویژه تر مجلس و دولت به آن شد.

رئیس سازمان صداوسیما از پخش قسمت اول مستند پشت صحنه ساخت سریال سلمان فارسی در نوروز نیز خبر داد و گفت بدین ترتیب مخاطبان از نزدیک در جریان توانمندی عوامل و قدرت ساخت سریال قرار خواهند گرفت.

خودم برای دیدن سریال مشتاق ترم

داوود میرباقری نیز با تشکر از حضور جبلی در پشت صحنه سریال، استمرار این حضور را عامل دلگرمی‌گروه دانست و گفت: در روزهای پایانی فصل بیزانس هستیم و به زودی به فصل دشوار ایران می رسیم. نویسنده و کارگردان سریال سلمان فارسی گفت: بخش اعظم فصل ایران در شهرک غزالی فیلمبرداری می‌شود و در حال بررسی و مکان یابی برای بخش های اشرافی دربار ساسانی هستیم.

وی با بیان اینکه خودش از همه مشتاق تر است تا سریال را روی آنتن ببیند، ابراز امیدواری کرد در صورت تداوم حمایت‌ها، ان شاءالله سریال «سلمان فارسی» در ۶۰ قسمت و از سال ۱۴۰۵ پخش شود.

سریال «سلمان فارسی» به نویسندگی و کارگردانی داوود میرباقری و تهیه کنندگی حسین طاهری به زندگی و زمانه یار ایرانی پیامبر اکرم(ص) در سه فصل ایران ساسانی، بیزانس و حجاز صدر اسلام می‌پردازد. فیلمبرداری این سریال از اواخر آذر ۱۳۹۸ آغاز شده و هم اکنون در آبسرد دماوند ادامه دارد.

خبر

«سبزه» سین ناجور هفت‌سین است؟

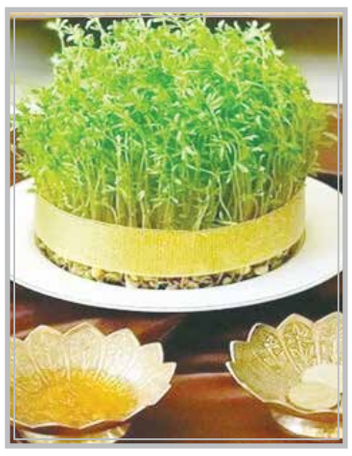

«سبزه» یکی از سین‌های مهم سفره نوروز بوده که بر اساس اسناد تاریخی، نماد باروری و جاودانگی است، اما به تازگی موضوعی درباره ماهیت این سین نوروزی مطرح شده است مبنی بر این‌که رویاندن و رها کردن سبزه به محیط زیست و طبیعت آسیب می‌رساند و بهتر است کاشتن نهال جایگزینِ آن شود.

به گزارش ایسنا، «نوروز» یکی از جشن‌های ایران باستان است که مشترک با ۱۱ کشور دیگر در فهرست «میراث ناملموس» یونسکو به ثبت جهانی رسیده است. یکی از برجسته‌ترین آیین‌ها و آداب نوروزی، برپایی سفره نوروز است که بخش جدایی‌ناپذیر این جشن جهانی به شمار می‌آید و هر کدام از نمادهای این سفره یا «سین‌ها» بیانگر درک و شناخت ایرانی‌ها از جهان هستی و طبیعت بوده است.

در حالی‌که برخی معتقدند ایرانیان در گذشته «هفت شین» داشته‌اند و پس از بر افتادن ساسانیان به «هفت سین» تبدیل شده است، چند سالی هم هست که شماری از مردم به دلیل آنچه «پاسداری از زیست‌بوم (محیط زیست)» مطرح می‌کنند در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی با چیدن برخی از اقلام در سفره «هفت سین» مخالفت می‌کنند، بر این اساس با توجیه «هدر رفتن آب و مصرف گندم» خواستار برچیده شدن «سبزه» از سفره نوروزی شده و از مخاطبان خود می‌خواهند که کاشت نهال را جایگزین «سبزه» کنند. از همین رو، سیاوش آریا ـ پژوهشگر و فعال میراث‌فرنگی ـ در گفت‌وگوهایی با یک کارشناس و پژوهشگر تاریخ و فرهنگ ایران و همچنین یک زبان‌شناس و یک استادیار محیط زیست دانشگاه و پژوهشگر فرهنگی و ژئوپلیتیک، به بررسی جایگاه تاریخی، قدمت و فلسفه «سبزه» در سفره هفت‌سین پرداخته که در ادامه، بخش‌هایی از این گفت‌وگوها را می‌خوانیم:

احمد نوری ـ ایران‌شناس و پژوهشگر تاریخ و فرهنگ ایران ـ در این پژوهش درباره حذف سبزه از سفره هفت‌سین گفته است: سبزه نوروز افزون بر این‌که نماد کشاورزی و باغداری و زندگی است، نماد جاودانگی و بی‌مرگی (اَمُرداد) نیز به شمار می‌آید. رنگ سبز و گیاهان همواره سبز، همانند سَرو در ایران نماد جاودانگی و زندگی است. برای همین ایرانیان باور داشتند و دارند که با کاشتن سبزه از زندگی و جاودانگی و دیر زیوی بهره‌مند خواهند شد و این سبزه برایشان خوش روزی و فُزونی (برکت) و شادمانی خواهد آورد. از سویی دیگر، از دیرباز هر خانواده ایرانی حداکثر به اندازه یک بار مصرف خوراکی خود، به انداختن سبزه می‌پردازد؛ آن هم یک بار در سال. این کار نیز، نه به اقتصاد خانواده و کشور و نه به فرآورده‌های کشاورزی زیانی نمی‌رساند. برای نمونه شما در سال یک وعده خوراکی خود را بیشتر بخورید و یا بیشتر بپزید و به دیگران بدهید، آن هم تنها از حبوبات.

او همچنین معتقد است: هر سبزه در هر خانواده حداکثر یک لیوان یا یک پیاله آب در روز، بیشتر مصرف ندارد که در یک ماه، حدود سی پیاله یا لیوان می‌شود. برای مردمانی که باید روزی حداقل هشت لیوان آب برای آشامیدن (جدا از مصارف جانبی شست‌وشو و پخت و پز و ...) مصرف کنند، یک لیوان آب در کنار آن، چیزی به شمار نمی‌آید و جزو مصرف‌های روزانه است. پس کاشت سبزه نیز حتا در اندازهٔ کلان یک جامعه چند میلیونی ایرانی که روزی میلیون‌ها لیتر تنها صرف شستن خودروها و لوازم‌شان می‌کنند، هیچ به شمار می‌آید. پس این حساسیت نشان دادن به این گونه مصرف، یعنی کاشت سبزه، اندیشه و آرمانی دور از اسراف و زیاده‌روی دارد. اگر بنا باشد به گونه مصرف آب و فراورده‌های کشاورزی و یا همانند این‌ها خورده گرفت و نکته سنجی کرد، بسیار موارد غیر نیاز و بایسته‌ای از اصراف و ریخت‌وپاش‌های بیهوده دیگر در این سرزمین روی می‌دهد که نه تنها نمادین و آیینی نیستند، بلکه به ساختار فرهنگی و ملی نیز آسیب می‌رسانند و باید از آن‌ها پیشگیری کرد که کسی حتا در اندیشهٔ آن هم نیست، چه رسد به این که بخواهد درباره‌اش گفت‌وگو کند.

خبر

تخریب دو اثر تاریخی برای ساخت پارکینگ!

یک باستان‌شناس از تخریب کامل دو عمارت شاخص تاریخی در شهرستان نرماشیر کرمان به خاطر ساخت پارکینگ خبر داد.

به گزارش ایسنا، در حاشیه جنوبی جاده بم ـ زاهدان، در شمال روستای حسین‌آبادِ پشترودِ شهرستان نرماشیر (استان کرمان)، سه عمارت شاخص وجود داشت که در روزهای اخیر دو بنا از آن‌ها با بولدوزر به کلی تخریب شده است. به گفته قادر شیروانی ـ باستان‌شناس ـ تخریب این آثار توسط دهیاری روستای حسین‌آباد و به منظور ایجاد پارکینگ در ورودی روستا انجام شده است.

این بناها که به خاطر نقشه چلیپایی به «چهار در» معروف بودند در دهه ۱۳۴۰ از سوی «مرکز باستانشناسی ایران» مورد بررسی قرار گرفته بودند.

شیروانی همچنین گفت: پیش‌تر به تخریب‌های شهر کهن نرماشیر و دادخواهی میراث دوستان منطقه در این زمینه پرداخته بودم، ولی متاسفانه واکنش مناسبی از سوی میراث فرهنگی استان دیده نشد.

نرماشیر یکی از شهرستان‌های شرقی استان کرمان است که از اواخر دهه ۱۳۸۰ با جدا شدن از بم به شهرستان مستقلی تبدیل شد.

فعالان محیط زیست و میراث فرهنگی بر این باورند که این منطقه به خاطر اقلیم خشک و برخورداری از اقتصاد تک‌محصولی کشاورزی شرایط شکننده‌ای دارد و توسعه در آن بدون توجه به حفظ و نگهداری از میراث فرهنگی و طبیعی به شدت مخرب خواهد بود و تخریب آثار و دارایی‌های فرهنگی اقدامی ضدتوسعه است.

شیروانی ـ باستان‌شناس ـ همچنین گفت: عمارت‌های «چهار در» به خاطر قرار داشتن در کنار جاده ترانزیت مهم کرمان- سیستان می‌توانست مرمت و حفاظت شود و به عنوان ایستگاهی فرهنگی در مسیر جاده مورد بهرهبرداری فرهنگی و رفاهی قرار گیرد و برای روستای حسین‌آباد نرماشیر نیز اعتبار فرهنگی و اقتصادی به همراه بیاورد.

در ماه‌های اخیر اخباری نیز درباره تخریب بخشی از شهر کهن نرماشیر (ویرانه‌های چُغوک‌آباد) منتشر شده بود. نرماشیر در سده چهارم هجری یکی از پنج کوره یا ایالت کرمان به شمار می‌آمد.

برپایه برخی شواهد به‌دست آمده، این شهر از عصر ساسانی تا اواخر تیموری گسترش داشته، اما در دوره صفوی از رونق افتاده و متروک شده است. با این وجود محوطه ساسانی ـ اسلامی نرماشیر هنوز در فهرست آثار ملی ثبت نشده است. فریدون فعالی ـ مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان کرمان ـ در دی‌ماه ۱۴۰۱ پس از تخریب‌هایی که در شهر کهن نرماشیر اتفاق افتاد، درباره حفاظت نکردن و رها شدن این محوطه تاریخی، گفته بود: «تا زمانی که ضوابط ثبت محوطه و منطقه انجام نشود قاعدتاً نمی‌توان ضابطه ثبت میراث ملی را در خصوص منطقه اجرا کرد. در مرحله نخست باید این منطقه در فهرست میراث ملی ثبت و ضوابط در خصوص آن مصوب شود که بتوان از آن حفاظت و حراست کرد.»

فعالی همچنین از اعزام گروهی از باستان‌شناسان به نرماشیر برای بررسی ثبت این منطقه خبر داده بود. با این حال، بنا بر اظهارات سعید امیرحاجلو ـ باستان‌شناس ـ عرصه و حریم نرماشیر در سال ۱۳۹۳ تعیین شده بود، اما به نظر می‌رسد چالش بر سر وسعت محدوده پیشنهادی بوده که میراث فرهنگی کرمان را بر آن داشته تا در بررسی‌های جدید، این محدوده را تغییر دهد و احتمالا کوچک‌تر کند.